

DESZCZKA (64) *sb f*

e oraz a jasne.

sg *N* deszczka (12). ◇ *G* deszczki (6). ◇ *D* deszczce (1). ◇ *A* deszczkę (7). ◇ *I* deszczką (1). ◇ *L* deszczce (3). ◇ *pl N* deszczki (6). ◇ *G* deszczek (10), deszczk *Mącz* (5). ◇ *A* deszczki (7). ◇ *I* deszczkami (2). ◇ *L* deszczkách (4); -äch (2) *RejWiz, Leop*; -ach (2) *BibRadz, SkarŻyw*.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

Dem. od „deska”; *asser Mymer*¹, *Mącz*; *cera, sponda, tabula Mącz*; *assis Calep*; *assula, tabella Cn* (64) : *Mymer*¹ 30; *pothym ie rozgarni po fthołowi/ albo po defzczce aby dobrze przełchły FalZioł IV 35b, V 94v; LibMal 1544/92; RejKup e5; RejWiz 190v; Dłuża ábo wyłza defzczek byłá ná dziefięć łokiet BibRadz I 46b, I 46b [3 r.], Ex 35/11, Num 4/31; BielKron 33 [2 r.]; Planula, Hebel którym gładzą á pociofuyą defzczki. Mącz 303a; Tabulae quibus aliquid praesepiretur, Item pro fulcro tori discubitorii, Zádnia defzczká ná lożu którey sie grzbietem łpieraýą/ teź tablicá álbo pulpit do piłania. Mącz 307b; Sigma, Wyrzezána defzczká ná xtałt puł xiężicá. Mącz 393a; Sponda, Loże/ defzczki zwłafzczá lożowe. Mącz 409d, 18a, 41d, 58b, 71a, 244a (16); BudBib Ex 38/11, 3.Reg 6/15; Strum K, Kv [2 r.], K2; ná gołey ziemi ábo ná defzczkách/ nic nie łcieląc legał. SkarŻyw 472, 411; Calep 105b.*

Zwrot: peryfr. »przewrocić [co] od deszczki do deszczki« = *przeczytać od początku do końca* (1): *Przewroć Kroniki Polłkie od defzczki do defzczki OrzQuin B2.*

Wyrażenia: »jodłowa deszczka« (1): *Abiegnus asser. Yodłowa defzczká. Szkudłá. Mącz 1c.*

»deszczka woskowa« = *tabliczka do pisania* (1): *Unde in prima cera et extrema, vel ima cera scriptum. Ná nappirwłzey á ołtatezniewłzy defzczce woskowy napisano. Mącz 48a.*

Szereg: »tarcice, (albo) deszczki (a (albo) dyle)« (3): *Pluteus item, Włzeláka rzecz z tárćic z defzczk álbo z dylów vcziniona Mącz 307b, 437c; káź nárzázác z Tárćic álbo z defzczek/ łztuk thák długich iáko tá łkrzyniá ná łszerz. Strum Kv.*

Wyrażenie przyimkowe: »w deszczki« = *drobno* (1): *Assulatim – Wdrobne kásky, wdefzczki. Calep 106a.*

a. *Budulec łodzi, statku; czasem część statku lub pokład (często w kontekstach związanych z rozbiciem statku; przysłowiowa deska ratunku)* (12) : *Dyłzą drudzy pod defzczką [= pokładem] Bárbárki wołáią. RejWiz 13; á one inłse ná defzczkách przewóžili [in tabulis ferebant]; á drugich ná onych obłomkach okrętowych. Leop Act 27/44 [przekład tego samego tekstu] BibRadz Act 27/44; RejZwierc 157.*

Przysłowie: *Ieden z morzá ná defzczce wypłynie/ á drugi w káluży po koláná vthonie. RejAp 128.*

Zwroty: »deszczkę chwytać (a. uchwycić); deszczki się chwytać« = *ratować się* (2; 1): *Tu nielza w złey nádzyei ieden defzczkę chwytać/ Bo sie tám do przyjaciół bárzo trudno pytać. RejWiz 3; Ale Apollon defzczkę vchwyciwłzy/ iáł sie iey dźierzeń/ y płynął ná niy cáte trzy dni y trzy nocy. HistRzym 11v; RejZwierc 96v.*

»przywiązać się (a. uwiązać się) do (u) deszczki« (2): *á teź máłto nie rázem przywiązawłzy sie do defzczki/ káždy sie pławić mułsi do brzegu łwego RejPos 316v, 316v.*

»deszczki ułapić się« (1): *gdy sie okręt rozbije/ á kto sie defzczki włápi wierz mi iż ten tłumokow nie wiąże około łiebie. RejZwierc 67.*

»na deszczkach wypływać« (1): O którą [Scyllę] się okręty strąlnie rozbijają/ Tak iż ledwo na deszczkach drudzy wypływają. *RejWiz* 12.

b. *Trumna, śmiertelne łożo (wyłącznie u Reja) (5)* : Kładz już Lezy jako drewno. Otoż obać jego fkarby Liezy wznak jako niehardy. Deszczka to wżytka ożyadłość. *RejKup* c6v; á pothym iedno deszczká á wąłka kołulá zołthánie przy oney nádętey myłli nálezey *RejPos* 316, 57v.

Przysłowie: Wpádnie wieczor ná deszczkę choć poránu śpiewa. *RejWiz* 130v.

Zwrot: peryfr. »na deszczce jechać« = *leżeć w trumnie (1)*: Wygrał iż był na bięłiedzie Złiadł łkoniá ná deszczce iedzie *RejRozpr* G4v.

Synonimy cf DESKA.

AC